

במקום חיי-נצח. חיי-שעה

לפני 35 שנים, במרס 1917, יסד קפטן יוסף טרומפלדור, דור, היהודי הגיבור מפורטארתור שהיה עתיד להפוך, כעבור שלוש שנים, גיבור תלחי, מפקדה צבאית יהודית ששמה לה למטרה לגייס רבבות חיילים יהודים ולפרוץ לתורכיה דרך חזית הקוקו הרוסית על-מנת לכבוש את ארץ-ישראל ולכונן בה מדינה עברית. בין אלה שהצטרפו לטרומפלדור בלס רופא צעיר (26) יליד טיפליס הקוקוית, ד"ר יעקב ויינשל, ששרת כקצין רפואי בחזית התורכית ובצפון פרס. מהפכת אוקטובר שמה קץ לתכניתו הנוצרת של טרומפלדור וחבריו. רבים מהם לא נטשו את מטרתם, עלו לארץ-ישראל בדרך מקובלת יותר. בין אלה היו גם טרומפלדור וגם ויינשל.

ויינשל התמסר לפרקטיקה רפואית, בלי ששכח את רעיון הקמת המדינה העברית. הוא היה רביזיוניסט פעיל שראה את תכנית טרומפלדור מתגשמת, בדרך שונה במקצת, צה, כעבור 31 שנה. בינתיים התפרסם ויינשל גם כסופר וכעיתונאי, חיבר משך 14 השנים האחרונות ששה ספרים. בספרו האחרון, ענקים במדבר, מפתח ויינשל, כביחמשת ספריו הקודמים גישה היסטורית שונה מן המדקובלות. הפעם מנסה ד"ר ויינשל למצוא רציונליזציה לתופעה המשיחית, להוכיח כי עשרות משיחי השקר שקמו משך אלפים שנות הגלות לא היו אלא משיחי אמת שנכשלו, חיילים ומדינאים שלא נתכוונו כלל לבצע נסים. הם ביקשו להחזיר את הריבונות לישראל, בלי שיצליחו בכך.

משיחי השקר היו הפרושים הגדולים מהרוב של יהודי הגולה הנחותים שביכרו חיי-שעה וגולה על חיי-נצח וריבונות. המשיחים היו הענקים במדבר השממה של שעבוד העם הגולה לנוחיתו הפרטית, הומנית והמפוקפקת. המשיחים רצו להחליף את חלום הרוח העברית בעובדת הכוח העברי, הבינו כי אין צורך להכות לשם כך אלפים שנה דחוקא. מכיוון שארץ-ישראל היתה תמיד במרכז סכסוכים בינלאומיים ניסו משיחים אלה לנצל את חילוקי הדעות בין המעצמות לטובת ריבונות ישראל. ד"ר ויינשל מציג 15 משיחי שקר שעלו על במת ההיסטוריה העברית משך 1500 שנים והעלונו לאותו המעבר ההיסטורי, המוביל מירושלים חזרה לירושלים. לדעת רופא-הסופר, הגיעה השעה לשינוי ערכים... להמיר את תולדות האימפריאליזם בתולדות הפרושים הגדולים... (כדי להראות) אילו אפשרויות גאולה ריאליות הוחצמו עלידיינו ובתוקף אילו מסיבות.

קרבן לרומאים רמאים. 15 הפרשיות, בעלות הקדמה עניינית קצרה כל אחת, הן ערוב דמיון עם עובדות ההיסטוריות, מסופרות מפי אישים היסטוריים, לא יהודים דרך כלל, בני אותן תקופות. אין ד"ר ויינשל מקדיש את תשומת לבו (ועטו) למשיחי שקר ידועים כשבתאי צבי וכדור הראובני בלבד, אלא גם לפחות מפורסמים כאבריעא הפרסי והמשיח מתימן.

הראשון בשורה הוא המשיח מכרתים, אשר "עורר את היהודים (במאה החמישית) והבטיחם להלוים לארץ-ישראל בחרבה בתוך הים כמה שרבו בשעתו. ביום מסויים נקבצו כל היהודים אל החוף וקצצו הימה בתקופה לחוות בנס התבקעות הים. רבים מהם טבעו... רק שויינשל אינו מסכים עם תאור עובדות זה. לדעתו הכין המשיח מכרתים צי הובלה הראוי לשמן, אך נפל קרבן לרומאים רמאים שמכרו לו עצים רקובים לבניין ספינותיו.

(ענקים במדבר 224 ע') — יעקב ויינשל — שלח (2,100 ע').

כלנייה בחמישה צבעים

לוא שאל שמואל רוזן, איש החידות של קוג ישראל, באחד הערבים, לזהות ברהגביע החלק או צלע השור החרוזה או מקור החסידה הגזור יש להניח כי הפותרים היו קולעים הרחק מאד מהמטרה. צלע השור החרוזה למשל, איננו מפקד גונדה של יוחנן איש גוש-חלב או של שמעון ברכוכבא, הוא גם איננו תרגום עברי של שם אדום-עור אמריקאי עוטה גננות. מקור החסידה הגזור אינו דמות מאגותו של חיים נחמן ביאליק וגם אינו כינוי מחתרת של אחד מחברי הסמטה הגיאל מוסינובית. מקור החסידה הגזור (כתבריו — ברהגביע החלק וצלע השור החרוזה) הוא פרח ארצי-ישראלי.

את מקור החסידה הגזור וחבריו אפשר להכיר מקרוב יותר בספר הטבע ה-11 של א. שלמון, פרחי ארצנו בעור-נתם, בו מציג מפתח, על גייר משוכת והדור ובעושר לשוני רב, את הפרחים המכסים את שדות הארץ משך 12 חדשי השנה, החל מן החצב הסתוני אשר מבצלו אפשר להכין רפואה נגד הצטננות ועד נר הלילה החופי, לילד מקסיקו שורעיו הסתגנו ארצה כשהם דבוקים לשק תבואה מקסיקאי.

על 264 עמודים, רחבים ומנוקדים, מתפרשת ריעת הצומח, מחולקת לפי חדשי השנה העברית ומלווה רישור מיה הנאים, שחורים וצבעוניים של איוה. בתשרי, למשל, עדיין מתפשטים נחשולי חום, אולם העננים הראשונים כבר מתגלים וקור עוטה את הארמה ולפעמים כבר יורד המלקוש. הצמחים מתכווננים לשינת החורף, מפריחים בינתיים את ניצניהם במלוא פאנם, מהנחילי צהבי-הגזון עד שיח אברהם הסגול.

אין שלמון מסתפק בהכללות, הוא מרבה בפרטי פרטים ענייניים עד למאד: הלכות, החמדה ככלה ביום חופתה (מכאן גם שמה) מגיעה לשיא של שלל צבעים — חמישה (אדום, לבן, כחול, לילך, ורוד).

פרח אחר בעל סגולה נדירה הוא דם המכבים אדום הפרחים שהוא בן אלמות בדומה לאדנווייס שבהרי

הוראות למתרחצים בים...

- 1. כבואך לשפת הים שים לב לצבע הרגל המתנופף ליד מגדל המציה.
2. זכור! רגל שחור — הים סוער, הרחיצה אסורה. רגל אדום — סכנה. אין להתרחק מהחוף. רגל לבן — הים שקט. הרחיצה מותרת.
3. התרחץ רק במקומות המותרים לרחיצה.
4. אל תתרחק יתר על המידה מהחוף.
5. השמר מצריבת שמש מכאיבה. מרח עור גופך ב"ודווה", המגינה על עור הגוף ומנעימה את השזוף.
...טפל בשערותיך בשמן השערות של "שמן".

הוצאת ספרים, "אחיאסף" בע"מ ירושלים

הופיע הספר מורה-הדרך בחיי המין והנשואין מאת ד"ר חנה ואברהם סמון, ניו-יורק הקדמה מאת פרופ. א. סדובסקי, ירושלים המחברים, שהם רופאים ומציעים יועצים באמריקה, התפרסמו באופן מיוחד על ידי ספר זה שנופץ במיליונים אקומפולרים. הספר כתוב בצורת דרשה ביו זוג צעיר העומד להנשא ובין הרפא. המחבר דן בספר בפרוטרוט בכל הבעיות של הנשואין כגון: פרייה, הרייון, לידה, תכנון משפחה, פוריות ואי פוריות, תיאום ואי תיאום מיני ועוד הרבה שאלות המטרידות כל גבר ואשה לפני הנשואין ואחריהם. ד"ר סמון נוגע גם בשאלות הסדר הילודה. מחיר הספר 2.500 ל"י. להשיג בהוצאה ואצל כל מוכרי ספרים בארץ.

י. רינזונסקי צינקוגרפיה * גלופות קו גלופות רשת * רח' הקישון 6, תל-אביב

פסנתרים-קניה — מכירה — תקונים * וסטרמן את ספיר תל-אביב רח' רשי" 9

הודעה החל מגיליון 771 נמסרה ההפצה הראשית בכל הארץ לא. קונפורטס, מרכז ההפצה של "העולם הזה". בכל ענייני הפצת השבועון יש לפנות לרח' לילנבלום 9 טלפון 4781.

האלפים. אק קוטפים את הפרחים בעודם סגורים כאשר רק סיפות האודם מבצבצות על העלעלים הלבנים ייאר דם המכבים במצב זה ימים רבים ללא מים. גם בכך לא הסתפק שלמון, הוא החליט לא לגרוע מחלקם של אנשי המדע, צרף רשימה של שמותיהם הלטיניים של כל פרחי הארץ. Euphorbia dendnoides למשל, אינו אלא ריודנו חותיק, חבלוב השיח. (פרחי ארצנו בעונתם 263 ע') — א. שלמון — ברלוי (4 ל"י).

תיאטרון

יחי סטאלין, האבתי!

אשה צעירה אוהבת, כרגיל, גבר רזה, בחור גברתו מעדיף שימה עדינה, זהו חוק משיכת ההפכים הידוע לכל. אך הוא לא היה ידוע לואסיה (אליהו לוי), הסטר-דנט באוניברסיטת מוסקבה, כשנשא לו לאשה את לוד-מלה (שולמית רון). כי ואסיה ולודמילה היו שניהם מעור אחד — צעירים בעלי נטיות זעיר-בורגניות. ואילו שכ-גם לחדר, המדריך הקומוניסטי אברם (ולמן ילדור), נשא גם הוא אשה, קומוניסטית נלהבת הרומה לו בכל. טוגיה (טלילה כרזכאי).

לוא ידעו הארבעה את חוק המשיכה היה ברור להם מה עתיד לקרות: הסטודנט הזעיר-בורגני יתאהב במדריכה הקומוניסטית, שבעלה הקומוניסטי יתאהב בצעירה הזעיר-בורגנית. זהו המעגל המרובע. העובדה הנוגתת לו עוקץ מיוחד היא שהמעגל כולו מסתובב בחור קטן אחד. בגלל הצפיפות במוסקבה נאלצים שני הנוגות להיות יחד, בתוספת המשורר אמילין (יהודה פוקס).

העלילה כולה, הכתובה ומשוחקת בתן מקסיים, באה כפארודיה על המצב בברית-המועצות לפני 24 שנים באותם הימים היו לסובייטים דעות ליברליות מאד על הנשואין והגרושין, דבר שהשתנה מאז הבין יוסף סטא-לין את חשיבותם של חיי המשפחה כגורם ליציבות.

כמהות סובייטיים אחרים אין המעגל המרובע מת-קף, כמובן, את עיקרי המשטר הקומוניסטי, אך הוא מרשה לעצמו להתחב בקירות חריפה למדי על פרטים קטנים יותר. אפשר לצחוק מן המשורר, הכותב שירים לכבוד העבודה הסובייטית אך משתמש מכל עבודה, או מן הקומוניסטית הצעירה ההושבת שאפשר לפתור את בעיות האהבה לפי עקרונות מרקס-אנגלס-לינין-סטאלין. וויאטרון זרה בעיני החי, זה לצופה הישראלי, שהספיק לשכחו מאז ראה קולחוד של נשים באהל התרגום המוצלח מאפשר לראות את הדמיון המפ-תיע בין המציאות הסובייטית ובין חלק מן המציאות הישראלית. משכנת במשחק זה חוכם שולמית רון, אולם הקומוניסטים הנלהבים לא שוכנעו באותה מידה. אפשר היה להניח כי בילוי כמה שנים בברית-המועצות יקרב אותם יותר אל ההווי הנפשי של קומוניסט אמיתי.

המוות הוא גאולה

קריקטורה אמריקאית ידועה מראה איש היוצא מן המספרה כרות-ראש, הספר פונה בקרירות לאנשים המ-תכים בתור לתספורת: "האדון הבא, בבקשה!" יוצר קריקטורה זאת ויוסף קסלרינג, בעל למי תקעה החצוצר-רהיי ניצלו שניהם אותה העובדה הפסיכולוגית: זריקה גדולה מן הרגל של אימים גורמת לצחוק בלתי-מוגבל. גויה אחת היא דבר עצוב, אבל תריסר גויות הנקטלות באותה דרך הן קומיות למדי ובמיוחד כשטיפור הקטרי-לה מסופר בצורה מומחית כפי שקסלרינג עושה זאת. שתי האחויות ברוסטר, אבי (רוזה ליכטנשטיין) ו-מרטה (מרים ברנשטיין-כהן) הן זוג של שתי זקנות חביבות אוהבות את הכל ואהובות על הכל. יש להן נטייה מיוחדת לשחקנים אומללים, מדוכאים וזקנים, להם המוות הוא גאולה מהמציאות ההוליוודית האכזרית. ה-אחיות הורגות את השחקנים בעדינות וקוברות אותם ב-מרחף בית המשפחה. שותפים הוא אחיין טדי (חיים אברון-אברמוביץ), מקרה פסיכי פשוט יותר. הוא רק מדמה את עצמו להיות נשיא ארצות-הברית ותוקע, מדי פעם, בתצורה. לא פחות מטורפים אבל בהרבה יותר לא נעימים הם האח היותן (חנן סמיטאי) הרוצח בעל פני בוריס קרליף וחברו הפושע פרופסור אינשטיין (טוביה גרינבוים).

הקומדיה מתפתחת בזכות הרפתקאותיו של בן ברוס-טר השפוי היחיד, מורטימר (יצחק שילה) הנדרף על-ידי הכנופיה המטורפת של פושעים ושוטרים מטורפים. מחזהו של קסלרינג הוא בעל שם והוצג בהצלחה רבה בכל העולם, נחשב כמהות יסוד של הקומדיה הח-ידישה. המחזה הוא דוגמה בולטת של כתיבה מומחית. הפעוליים הקומיים של המחזה מותכננים, מותאמים ומ-פוצצים בצורה כה יעילה כמנגנון פצצתי-זמן. אבל אותו מנגנון לא תקף כל כך טוב בתיאטרון הקאמרי. לעתים קרובות למדי איבדו השחקנים והמאמי את שיווי משקל-השועמד על המחיצה הדקה המבדילה בין קומדיה משע-שעת לבין מלודרמה מטילת-אימים. ומלבד זאת היו צו-פים רבים באולם מוגרבי הלוהט שראו את סרטו הנפלא של פראנק קאפרה שבוסס על אותו מחזה ולא נמנעו מעריכת השוואות בהן לא היתה יד הקאמרי על העליונה.

* המעגל המרובע — קומדיה מאת ואלנטין קטאיבי-מבוייטת בידי מיכאל אלמן בתיאטרון זירה. ** למי תקעה החצוצרה — מאת: יוסף קסלרינג — עברית: יאיר בורגא — הציירת: חווה קדישזון — ההצגה, בתיאטרון הקאמרי: יוסף מילוא.